

رازِ سنہا نے و رمزِ سدا ہے

دکترتہ محمد کدبہی ہاشمی

بنی هاشمی، سید محمد، ۱۳۳۹

راز پنهانی و رمز پیدایی / سید محمد بنی هاشمی. تهران: نیک معارف،

۱۳۸۴.

ISBN: 964 - 5567 - 80 - 7

۳۹۲ ص.

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه ص ۳۸۷ - ۳۹۰؛ همچنین بصورت زیر نویسی.

۱. محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ ق. غیبت. ۲. محمد بن

حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ ق. غیبت، احادیث. الف. عنوان.

۲۹۷ / ۴۶۲

BP ۲۲۴ / ۴ / ۲ ب / ۲

۸۴ - ۱۸۰۶۲ م

کتابخانه ملی ایران



تلفن ۶۶۹۵۰۰۱۰ (۴ خط)

نام کتاب..... راز پنهانی و رمز پیدایی

نویسنده..... سید محمد بنی هاشمی

ناشر..... نیک معارف

نوبت چاپ..... اول / ۱۳۸۴

تیراژ..... ۳۰۰۰ نسخه

حروفچینی و صفحه‌آرایی..... شبیر / ۷۷۵۲۱۸۳۶

طرح جلد..... مطلع نگار / ۸۸۴۰۶۱۹۴

چاپ..... شایان

قیمت..... ۳۶۰۰ تومان

ISBN 964 - 5567 - 80 - 7

شابک ۹۶۴-۵۵۶۷-۸۰-۷

تهران، خیابان کارگر جنوبی، خ روانمهر، کوچه دولتشاهی، شماره ۲۴۵، زنگ اول

تلفن ۶۶۹۵۰۰۱۰ - فاکس: ۶۶۴۸۰۰۲۶

فهرست مطالب

پیش گفتار ۱۵

بخش اول

پیدایی و پنهانی امام عصر در عصر غیبت

فصل ۱- سابقه غیبت خلیفه الهی در زمین ۲۱

غیبت حضرت ادریس علیه السلام ۲۱

غیبت خلیفه (یا خلفای) الهی پس از حضرت نوح علیه السلام ۲۲

غیبت حضرت یوسف علیه السلام ۲۳

غیبت خلفای الهی پیش از ظهور حضرت موسی علیه السلام ۲۶

غیبت حضرت موسی علیه السلام ۲۷

معنای غیبت امام عصر علیه السلام ۲۸

خالی نبودن زمین از حجت الهی ۳۱

توجه دادن امام عصر علیه السلام به غیبت های انبیاء علیهم السلام ۳۲

پیشگویی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در مورد غیبت امام دوازدهم علیه السلام ۳۶

- ۳۸ پیشگویی امیرالمؤمنین علیه السلام درباره غیبت امام عصر علیه السلام
- ۴۰ پیشگویی حضرت مجتبی علیه السلام نسبت به غیبت حضرت ولی عصر علیه السلام
- ۴۱ پیشگویی پدر بزرگوار امام زمان علیه السلام در مورد غیبت فرزند خویش
- ۴۲ پیشگویی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله درباره دو غیبت آخرین جانشین خود
- ۴۳ پیشگویی سال شروع غیبت امام عصر علیه السلام از ۴۰ سال قبل

فصل ۲ - چگونگی ارتباط با امام عصر در زمان غیبت صغری و کبری

- ۴۵ تفاوت دو غیبت از جهت مدت زمان آنها
- ۴۷ تفاوت دو غیبت از جهت نحوه ارتباط با امام غایب
- ۵۱ غیبت کامل و ناقص
- ۵۲ جایگاه ممتاز نواب خاص امام زمان علیه السلام حتی در غیبت کبری
- ۵۴ بسته بودن باب نیابت خاصه (تکالیف جدید) در غیبت کبری
- ۵۸ معلوم بودن جایگاه امام علیه السلام برای برخی از خواص در هر دو غیبت
- ۶۱ عدم امکان ارتباط اختیاری با امام علیه السلام در غیبت کبری
- ۶۳ ناشناخته بودن کارگزاران امام علیه السلام در زمان غیبت کبری
- ۶۷ محدودیت های کارگزاران در ارتباط با مردم و امام علیه السلام
- ۶۸ عنایت حضرت به مؤمنان بدون وجود راه ارتباطی ظاهری با ایشان

فصل ۳ - بهره‌وری از امام غایب

- ۶۹ تشبیه امام غایب علیه السلام به خورشید پس ابر
- ۷۱ ارزش و اهمیت نور ولایت امام عصر علیه السلام
- ۷۲ امتحان حضرت آدم علیه السلام در خصوص ولایت امام عصر علیه السلام
- ۷۵ امتحان حضرت ابراهیم علیه السلام در مورد ولایت امام زمان علیه السلام
- ۷۷ تفاوت مؤمنان در بهره‌مندی از نور ولایت امام غایب علیه السلام
- ۷۹ سطح پایین و بالای بهره بردن از خورشید پشت ابر
- ۸۱ رابطه دیدار امام غایب با معرفت ایشان

۸۳	اولویت انجام وظیفه بر اهتمام نسبت به دیدن امام غایب علیه السلام
۸۵	تذکرات نایب دوم امام زمان علیه السلام در مورد دیدار حضرت و شوق نسبت به آن
۸۸	غیبت امام عصر علیه السلام خواست قطعی خداوند
۸۹	ضرورت تسلیم نسبت به غیبت امام زمان علیه السلام
۹۱	اهمیت زیارت امام علیه السلام در زمان غیبت

فصل ۴- اشتیاق و اهتمام برای دیدار امام غایب علیه السلام

۹۵	دو گرایش افراطی و تفریطی در مورد شوق دیدار امام غایب علیه السلام
۹۸	شوق دیدار امام عصر علیه السلام لازمه ولایت و محبت ایشان
۱۰۰	استحباب دعا برای دیدار امام عصر علیه السلام در زمان غیبت
۱۰۲	اشکالات وارد شده بر تقاضای دیدار امام زمان علیه السلام در زمان غیبت
۱۰۲	بررسی دلالت الفاظ دعاها بر دیدن امام زمان علیه السلام در زمان غیبت
۱۰۵	تقاضای رؤیت امام عصر علیه السلام در زمان غیبت و ظهور
۱۰۸	مطلوبیت تمنای رسیدن به خدمت امام زمان علیه السلام و دعا برای تحقق آن
۱۱۰	استحباب اصرار در دعا برای تقاضای دیدار امام زمان علیه السلام
۱۱۱	وظیفه مؤمن در صورت عدم استجاب دعا
۱۱۲	خطر شیفتگی شدید به امام زمان علیه السلام
۱۱۴	ذکر آداب و اعمالی برای تشرف خدمت امام عصر علیه السلام
۱۱۶	مراقبت بر یکی از تعقیبات نماز برای توفیق دیدار امام عصر علیه السلام
۱۱۸	تشرف صاحب مکیال خدمت حضرت ولی عصر علیه السلام الله تعالی فرجه
۱۱۹	عمل به وظیفه بهترین راه رسیدن به فیض دیدار امام زمان علیه السلام

فصل ۵- بررسی حقیقت تشرف بمحضر امام زمان علیه السلام

۱۲۳	ادعای رؤیت امام عصر علیه السلام
۱۲۴	تشرف سید بن طاووس به محضر حضرت مهدی علیه السلام
۱۲۵	تشرف مرحوم علامه بحر العلوم خدمت حضرت ولی عصر علیه السلام

- ۱۲۷ تشرّفات میرزا محمد تقی موسوی اصفهانی خدمت امام زمان علیه السلام
- ۱۳۰ تشویق به نقل قضایای متقن در تشرّف خدمت حضرت علیه السلام
- ۱۳۱ عدم جواز تکذیب مدّعی تشرّف
- ۱۳۱ منظور از مشاهداتی که باید تکذیب شود
- ۱۳۵ نقد و بررسی اصالت اشتباه و دروغ در مورد ادّعی رؤیت
- ۱۳۶ بررسی ادّعی لزوم تکذیب مدّعی رؤیت
- ۱۳۷ بررسی اخبار دالّ بر عدم امکان رؤیت امام زمان علیه السلام در زمان غیبت
- ۱۳۸ نظر علامه بحر العلوم درباره مدّعی رؤیت
- ۱۳۹ تکذیب مدّعی رؤیت در عمل
- ۱۴۱ عدم تمامیت دلیل بر تکذیب مدّعی رؤیت
- ۱۴۲ تفاوت میان اثبات شرعی و احراز وجدانی
- ۱۴۴ حجّیت یا عدم حجّیت شرعی تشرّفات
- ۱۴۷ معیارهای اعتماد بر تشرّفات منقول
- ۱۴۹ نمونه‌ای از تشرّفات قطعی در زمان غیبت کبری
- ۱۵۱ قرینه‌ای بر عدم جواز اعتماد به نقل تشرّف
- ۱۵۲ لزوم احتیاط در اعتماد و عدم اعتماد بر حکایات تشرّف

فصل ۸- بهره‌وری خواص از خورشید وجود امام عصر علیه السلام ۱۵۵

- ۱۵۵ باز بودن راه به سوی امام غایب علیه السلام
- ۱۵۷ اختصاص این راه به خواص
- ۱۵۸ سیره و سلوک خواصّ امام زمان علیه السلام
- ۱۶۲ بطلان ادّعی ارتباط با امام علیه السلام
- ۱۶۴ گناهان؛ سبب محجوب شدن از امام عصر علیه السلام
- ۱۶۶ رفع حجاب از نفس با تهذیب آن

بخش دوم
رازپنهانی امام عصر علیه السلام

فصل ۱ - بررسی عقل غیبت	۱۷۱
طرح سؤال: چرا امام عصر علیه السلام غایب شده اند؟	۱۷۱
ارائه برهان لطف برای اثبات ضرورت عقلی وجود امام علیه السلام	۱۷۲
نقد و بررسی منطقی برهان لطف	۱۷۴
عدم جواز اسناد غرض به افعال الهی	۱۷۵
سنت «امتحان» در خلقت خداوند	۱۷۷
عدم وجوب «لطف» در امتحان الهی	۱۷۹
ملزم نبودن خداوند به رعایت اصلح در مورد بندگان	۱۸۰
عدم وجوب اعمال جود و کرم از جانب خداوند	۱۸۴
خلاصه نقد برهان لطف به نقل از موافقان	۱۸۷
نکات دیگری در نقد برهان لطف	۱۸۸
عدم ضرورت استمرار ظهور امام علیه السلام	۱۹۱
سؤال از حکمت غیبت امام عصر علیه السلام	۱۹۲
قابل کشف نبودن حکمت غیبت	۱۹۲
نظریه ای درباره ملاک ظهور و غیبت امام علیه السلام	۱۹۳
سرایت دادن نظریه به ظهور و غیبت امام علیه السلام برای هر فرد	۱۹۵
تأیید نظریه مزبور با آیات و روایات	۱۹۶
نظریه علت فلسفی غیبت امام علیه السلام	۱۹۸
اعطای نعمت ها بر اساس لیاقت و شایستگی نیست	۱۹۹
حضور آشکار ائمه علیهم السلام در جامعه بدون وجود لیاقت مردم	۲۰۱
عدم وجوب ظهور امام علیه السلام بر فرد لایق در زمان غیبت	۲۰۳
سلب نعمت لزوماً به علت بی لیاقتی نیست	۲۰۴

- ۲۰۵ نقد و بررسی نظریه علت فلسفی غیبت امام علیه السلام
- ۲۰۶ دیدگاه صحیح درباره ارتباط غیبت امام علیه السلام با کفران نعمت ظهور ایشان
- ۲۰۷ عدم ضابطه کلی برای کشف علت غیبت امام علیه السلام
- ۲۰۸ قابل کشف نبودن حکمت غیبت برای ما
- ۲۱۰ روشن نشدن حکمت غیبت پیش از ظهور
- ۲۱۰ تشبیه غیبت امام عصر علیه السلام به کارهای حضرت خضر علیه السلام
- ۲۱۱ بررسی نظر مرحوم شیخ مفید درباره علت غیبت
- ۲۱۴ تصدیق حکیم بودن خداوند، بدون آگاهی از حکمت الهی
- ۲۱۵ ممنوعیت سؤال درباره علت غیبت
- ۲۱۷ بررسی ادعای کشف علت غیبت از توقیع امام علیه السلام
- ۲۱۹ دیدگاه مرحوم سید مرتضی درباره علت غیبت
- ۲۲۱ بررسی و نقد نظرات مرحوم سید مرتضی
- ۲۲۲ عدم جواز اظهار نظر عقلی در مورد علت غیبت
- ۲۲۳ بررسی آراء مرحوم شیخ طوسی و علامه خواجه نصیرالدین طوسی
- ۲۲۶ وقوع غیبت به اراده الهی

فصل ۱۲ - بررسی اول نقل علت غیبت ۲۲۹

- ۲۲۹ معنای «علت» غیبت امام علیه السلام در احادیث
- ۲۳۱ اولین علت غیبت امام علیه السلام: ترس از کشته شدن
- ۲۳۴ دومین علت غیبت امام علیه السلام: امتحان مردم
- ۲۳۶ نقل و بررسی سخن شیخ طوسی در رد این علت
- ۲۳۷ سخن دیگری در رد این علت و بیان مرحوم شیخ
- ۲۳۹ سومین علت غیبت امام علیه السلام: بر عهده نداشتن بیعت
- ۲۴۱ چهارمین علت غیبت امام علیه السلام: اجرای سنت‌های پیامبران گذشته
- ۲۴۴ پنجمین علت غیبت امام علیه السلام: گناهان مردم

۲۴۶	صحت استناد غیبت امام علیه السلام به علل نقلی مذکور
۲۴۷	طرح علت ششم غیبت و بررسی آن

فصل ۱۳ - نارسایی اول نقلی ادعایی بر علت غیبت

۲۴۹	طرح دو علت استحسانی برای غیبت امام علیه السلام
۲۵۰	بررسی توقیع امام علیه السلام از جهت بیان علت غیبت
۲۵۵	بررسی نظریه «نبودن ۳۱۳ یار» به عنوان علت غیبت
۲۵۹	یکی نبودن شرط ظهور با علت غیبت
۲۵۹	عدم کفایت وجود ۳۱۳ نفر برای ظهور
۲۶۰	قاعده‌ای در سخن گفتن به صورت شرطی
۲۶۴	مصادره به مطلوب در استدلال برخی از بزرگان
۲۶۷	بررسی شرط وجود ۳۱۳ یار برای ظهور
۲۶۸	اجتماع ۳۱۳ یار نشانه ظهور حضرت نه شرط آن
۲۷۰	تقدم ظهور حضرت بر اجتماع ۳۱۳ یار ایشان

بخش دوم

رزم پیدایی امام عصر علیه السلام

فصل ۱۴ - بررسی اول نقلی ادعایی بروج و شرایط لازم یا کافی برای رفع غیبت

۲۷۵	نظریه وجود ۳۱۳ یار با اخلاص به عنوان شرط لازم ظهور
۲۷۶	وجود ۳۱۳ نفر، شرط کافی یا شرط لازم؟
۲۷۸	عدم توقف ظهور بر تولد ۳۱۳ یار با اخلاص
۲۷۹	معرفی برخی از ۳۱۳ یار امام زمان علیه السلام
۲۸۰	تئوری «خواست مردم، شرط لازم و کافی برای ظهور»
۲۸۳	تصویری از وضعیت یاران امیرالمؤمنین علیه السلام در زمان خلافت ایشان
۲۸۷	عدم اعتماد امیرالمؤمنین علیه السلام به مردم در قبول خلافت

۲۸۹	علت عدم قیام امیر المؤمنین علیه السلام پس از پیامبر صلی الله علیه و آله
۲۹۱	قابل تحلیل نبودن سیره ائمه علیهم السلام بر اساس ضوابط بشری
۲۹۲	معنای «حضور الحاضر و قیام الحجة بوجود الناصر»
۲۹۳	عدم وجوب پذیرش بیعت با مردم بر امام علیه السلام
۲۹۵	متکی بودن همه کارهای ائمه علیهم السلام بر اساس ضوابط الهی
۲۹۷	کمترین فایده نقل این احادیث
۳۰۰	ائمه علیهم السلام صرفاً مأمور به ظاهر نبوده‌اند
۳۰۲	اعمال ائمه علیهم السلام تنها صورت وجوب برایشان نداشته است
۳۰۴	نظریه «عدم جواز قعود بر امام علیه السلام در صورت وجود یاران»
۳۰۵	نقد و بررسی این نظریه
۳۰۷	در اختیار نبودن ضابطه کلی برای سبب قیام ائمه علیهم السلام
۳۰۹	تئوری: «رفع علت غیبت، سبب ظهور امام زمان علیه السلام »
۳۱۰	نقد و بررسی این تئوری

فصل ۲ - بررسی ادله ظاهر عقلی بر ضرورت آمادگی مردم برای رفع غیبت

۳۱۳	دلیل اول بر ضرورت آمادگی عمومی مردم به عنوان شرط لازم ظهور
۳۱۴	تحوّل دلهای مردم پس از ظهور به دست امام عصر علیه السلام
۳۱۵	اسلام پس از ظهور: با رغبت یا کراهت
۳۱۸	معنای آیه شریفه: «لا إكراه فی الدین»
۳۲۰	دلیل دوم بر ضرورت آمادگی عمومی مردم به عنوان شرط لازم ظهور
۳۲۳	منافات نداشتن جنگ و خونریزی پس از ظهور با معجزه بودن آن
۳۲۵	پیروزی مسلمانان در جنگ بدر به اعجاز الهی
۳۲۷	شباهت قیام امام زمان علیه السلام به غلبه پیامبر صلی الله علیه و آله در جنگ بدر
۳۲۹	الهی بودن امر ظهور حضرت مهدی علیه السلام
۳۳۱	لشکریان غیبی امام عصر علیه السلام در هنگام ظهور

۳۳۳	تشبیه قیام امام زمان علیه السلام به خروج پیامبر صلی الله علیه و آله
۳۳۶	تأکید بر اعجاز آمیز بودن قیام حضرت مهدی علیه السلام
۳۳۶	معجزه بودن تکمیل عقول به دست با برکت امام عصر علیه السلام
۳۳۸	دلیل سوم بر ضرورت آمادگی مردم به عنوان شرط لازم ظهور
۳۴۱	اتمام حجت بر مدعیان حکومت جهانی قبل از ظهور امام زمان علیه السلام
۳۴۳	عدم ضرورت آمادگی عمومی به عنوان شرط ظهور حضرت مهدی علیه السلام
۳۴۵	بعید بودن ظهور مشروط به یأس بشر از قوانین بشری
۳۴۷	مشروط نبودن ظهور به رواج فساد

فصل ۳ - بررسی نظریاتی درباره پیش شرط ظهور ۳۵۱

۳۵۱	یک نظریه تاریخی - کلامی در بیان شرایط ظهور
۳۵۴	ظهور مصلحان الهی در غیر نقاط تعادل تاریخ
۳۵۷	رو به سوی رشد نداشتن تاریخ بشریت
۳۵۷	درخشان بودن آینده تاریخ فقط بر اساس اخبار غیبی
۳۵۸	مشروط نبودن ظهور امام زمان علیه السلام به پر شدن جهان از ظلم و جور
۳۶۰	استقرار حکومت حضرت مهدی علیه السلام مستلزم کشتار عمومی نیست
۳۶۱	دموکراسی، معیار مشروعیت نظام حکومت امام زمان علیه السلام نیست
۳۶۲	یک نظریه نقلی - کلامی در ارائه پیش شرط ظهور
۳۶۵	تعیین نشدن پیش شرط ظهور در احادیث
۳۶۷	صحیح نبودن تقسیم بندی تاریخ امامت به سه دوره
۳۶۹	نه عدالت خواهی مردم، شرط لازم ظهور است و نه عمل آنها به عدالت
۳۷۲	راز غیبت، آمادگی مردم جهان برای ظهور نیست
۳۷۳	نظریه اختیاری بودن ظهور
۳۷۵	کار خدا بودن ظهور امام زمان علیه السلام
۳۷۷	خدایی بودن ظهور امام عصر علیه السلام

- ۳۸۱ برنامه‌ریزی برای پیروزی نهضت امام زمان علیه السلام کار ما نیست
- ۳۸۱ عدم یأس از ظهور در فرض فراهم نبودن شرایط و زمینه‌های بشری آن
- ۳۸۳ ایجاد انگیزه برای تلاش و جهاد در صورت اعتقاد به الهی بودن امر ظهور
- ۳۸۵ ضرورت انجام وظیفه همراه با دعا بر تعجیل فرج امام عصر علیه السلام

پیش‌گفتار

در عصر امامت امام عصر علیه السلام، شاید هیچ امری به دشواری و حساسیت غیبت آن حضرت، ابزار آزمایش شیعیان و مؤمنان نبوده باشد. به علاوه، هر چند غیبت خلفای الهی، در امت‌های پیشین، سابقه‌ای دیرین دارد، اما طولانی شدن آن در امت اسلام (تا حدود ۱۲ قرن) زمینه پیدایش ابهامات و اشکالات فراوانی شده است.

غیبت امام علیه السلام از جهات مختلف در معرض آراء و نظریات متفاوت و بعضاً متعارض قرار گرفته است. اولین مسأله مورد بحث عبارت است از: «چگونگی ارتباط با آن حضرت در زمان غیبت کبری و نیز طریق بهره‌وری از وجود مقدس ایشان در این دوران». در این مورد دیدگاه‌های ضد و نقیضی نسبت به امکان تشرف به محضر امام غایب علیه السلام وجود دارد که باید به طور مستدل مورد بحث و بررسی قرار گیرند و مشرب صحیح در این میان شناخته شود.

مسأله دیگر به علت یا علل غیبت امام عصر علیه السلام مربوط می‌شود که از دو منظر عقل و نقل به آن توجه شده است. در این خصوص مباحث مفصل و مبسوطی تحت عنوان «دلیل یا ادله عقلی غیبت» مطرح شده که صحت ادعای عقلانیت آنها باید با نقد و بررسی عمیق مورد سنجش قرار گیرد. همچنین دلایل نقلی متعددی

برای غیبت در احادیث، ذکر شده که معانی و مفاد آنها نیز نیاز به تأمل و دقت دارد. احادیث دیگری هم وجود دارند که به صراحت علت غیبت را بیان نکرده‌اند اما برخی نویسندگان و متفکران از آنها علل غیبت را استنباط نموده‌اند. کفایت و عدم کفایت این ادله هم به بحث و بررسی استدلالی محتاج است.

موضوع دیگری که در مبحث غیبت امام عصر علیه السلام بسیار مهم و عقیده ساز می‌باشد، عواملی هستند که عموماً تحت عنوان شرایط لازم یا کافی برای رفع غیبت (ظهور) آن حضرت مورد استناد واقع شده‌اند. این ادله، گاهی نقلی هستند و گاهی هم صورت و ظاهر عقلی دارند. در این مورد نظریاتی وجود دارد که مدعی وجود ارتباط منطقی بین علت غیبت و شرایط و اسباب ظهورند. همچنین نظریه پردازی‌های متفاوتی درباره پیش شرط‌های مختلف برای امر ظهور صورت گرفته که اعتبار و صحت همه آنها نیاز به بحث و بررسی جدی دارد. در نوشتار حاضر همه موضوعات فوق مورد تأمل و دقت قرار گرفته و سعی شده تا در هر یک، اقوال نادرست از آراء صحیح بازشناسی شوند.

بخش اول کتاب اختصاص به معنا و مفهوم غیبت و چگونگی ارتباط با امام غایب دارد (که در ۶ فصل تنظیم شده است). در ضمن این فصول، درباره شوق دیدار امام زمان علیه السلام و امکان وقوع آن در عصر غیبت کبری مباحث مهمی مطرح شده و حجّیت تشرّفات که از طرق گوناگون مورد ادّعا قرار گرفته بررسی می‌شود. درباره بهره‌وری شیعیان خاص آن حضرت از خورشید وجود ایشان نیز در همین بخش سخن گفته‌ایم.

در بخش دوم به بحث و بررسی درباره ادله عقلی و نقلی علت غیبت امام عصر علیه السلام پرداخته‌ایم. در این بخش ابتدا مهم‌ترین بیانات مطرح - در لباس استدلال عقلی غیبت - را مورد نقد و بررسی قرار داده‌ایم و در پایان به این نتیجه رسیده‌ایم که امر غیبت امام زمان علیه السلام امری نیست که علت آن با عقل بشر عادی قابل کشف باشد و احادیث اهل بیت علیهم السلام نیز به صراحت بر همین امر تأکید نموده‌اند. سپس اهم دلایل نقلی - که برای غیبت امام علیه السلام مطرح شده - را نقل

کرده‌ایم و معنای هر یک را - با توجه به این که هیچ یک بیان‌کننده فلسفه و علت غیبت نیستند - توضیح داده‌ایم. در ادامه این بخش، نارسایی ادله نقلی ادعایی بر علت غیبت را روشن ساخته‌ایم.

بخش سوم و پایانی کتاب درباره نظریاتی است که هر کدام به نوعی شرایط لازم یا کافی برای ظهور امام زمان (عج) قائل شده و آراء خود را مستند به ادله عقلی یا نقلی نموده‌اند. با بیان نقاط ضعف هر یک از این آراء روشن می‌شود که ظهور حضرت مهدی (عج) هیچ‌گونه پیش شرط بشری ندارد و علاوه بر این که راز پنهانی آن امام (عج) قابل کشف نیست، رمز پیدایی آن حضرت نیز تنها به دست خداوند متعال قابل گشودن می‌باشد و بین این رمز و آن راز هیچ گونه ارتباطی - که قابل کشف با عقل عادی بشری باشد - وجود ندارد.

مهم‌ترین ثمره این بخش، اعتقاد به الهی بودن امر ظهور است (که معنای دقیق و تأثیر عمیق آن در تلاش و جهاد با دشمنان دین به طور مستدل مطرح شده است).

وجود آراء و نظریات متفاوت و بعضاً متعارض در مجموع این مباحث، باعث گردیده که حجم عمده‌ای از مطالب کتاب، صرف طرح و نقد نظریات نویسندگان و اندیشمندان گوناگون شود. در این میان با همه احترام و اعتباری که راقم این سطور برای تک تک صاحب نظران در این مباحث قائل بوده و هست، در مقام بحث و بررسی علمی نموده عظمت و جلالت شخصیت‌های بزرگ و عالمان نامدار شیعه را سد راه تأمل خود نبیند و این گونه باب نفقه در موضوعات مورد بحث را بر خویش نبندد. لذا ضمن تعظیم و تجلیل از مقام علمی و معنوی همه بزرگان عالم تشیع - که به نحوی آراء ایشان مورد نقد قرار گرفته - خوانندگان محترم را به این واقعیت مهم توجه می‌دهیم که روش پسندیده نقد و بررسی عالمانه و غیر متعصبانه - که همواره در میان عالمان گران قدر شیعه وجود داشته و دارد - درسی است که خود این بزرگواران به پیروی از سفارش‌های امامان معصوم (عج) به ما آموخته‌اند. بنابراین ادای حق بزرگی که این وارثان علوم

اهل بیت علیهم السلام بر عهده همگان دارند، اقتضا می‌کند که سیره و روش صحیح ایشان در این زمینه همچنان ادامه یابد و هیچ‌گاه تعصبات و تقلیدهای کورکورانه جای علم و تحقیق را در میان دانش آموختگان مکتب اهل بیت علیهم السلام نگیرد. به همین دلیل، نویسنده از خوانندگان متعمق و صاحب نظر در موضوعات کتاب تقاضا دارد که اگر در نقدها و استدلال‌ها نقاط ضعفی مشاهده می‌کنند، از اظهار و ابراز آن به صورت علمی و محققانه دریغ نورزند. خداوند به همه دوستان امام زمان علیه السلام توفیق تفقه در دین و معرفت امامشان را عطا فرماید و این تلاش ناچیز را به شرف قبول و امضای مادر بزرگوار آن حضرت، جناب نرجس خاتون سلام الله علیها برساند.

الهی آمین
سوم جمادی الثانی ۱۴۲۶
تیرماه ۱۳۸۴
سید محمد بنی‌هاشمی